

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt V. Aduentus Ambrosij Pelargi, ab Archiepiscopo Treuirensi delegati.
Sententiarum varietas de Scripturae praelectione inter Monachos
constituenda; deque ea ceteris praelectionibus antehabenda: ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

mundus ipse, ceterique cum eo affirmarunt, Episcopum ita respicientem veniam planè mereri. Legatus nec annuere voluit (quippe datis super ea re Romam literis, haud integrum ipsi erat) nec abnuere auctoritate suâ causam decidere: sed eâ communibus quibusdam verbis in incerto relicta, progressus est ad sententias de propositis Decretis rogandas. Quod, sicut accidit in mediis consiliis inter partes contrarias, visum est libertatis studiosis rigidum, studiosis modestiæ remissum; sed cum res nulli satis placuisset, nulli vehementer displicuit.

1546.

CAPUT V.

Aduentus Ambrosij Pelargi, ab Archiepiscopo Treuirensi delegati. Sententiarum varietas de Scripturæ prælectione inter Monachos constituenda; de quæ ea ceteris prælectionibus antehabenda: ac de obligatione concionandi, quæ tenentur Episcopi.

IN eo præterea confessu auditæ sententiæ de aliis iam propositis argumentis: ac primò quidem, An inter Ordines Monachorum oporteret institui in cœnobiis Latina sacrarum Literarum prælectio; & an ea reliquis anteferenda. Vtrumque vniuersè probabatur; sed primùm cum exceptione, *dummodo eorum leges haud obstarent*. Ea tamen exceptio à Bertano reiecta, affirmante, nullam Monachorum legem posse huiusmodi Scholæ repugnare: exempli gratiâ, quamquam Carthusiani seueri silentij lege teneantur, nihil tamen huic silentio, quantumuis Pythagorico, aduersari, quòd à Magistro Diuinæ Paginæ interpretationem audiant; perinde ac nequam eidem obstat, quòd à Concionatore Euangelij expositionem accipiant. Verùm inclinante die Cassinenses Abbates petiere, ne quid ad proximum vsque conuentum decerneretur, in quo sibi quoque dicendi opportunitas fieret.

² Hic intra biduum habitus; * ubi exceptus est Ambrosius Pelargus * 10. Majj. Dominicanus, Treuirensis Archiepiscopi Procurator, & insigni doctrinâ Theologus. Concessum illi suam dicere sententiam tamquam consiliarium, non tamquam Iudicem, ex Pontificio Diplomate; sederetque infra Claudium Iaium, Augustani Cardinalis Procuratorem, cui proximè post Episcopos sedes erat, & supra Abbates, summosque Præsides Ordinum Regularium. Audita postmodum cuiusdam Abbatis Cassinensis opinio, mirificè commendantis, cunctis Monachis Diuinæ Scripturæ prælectionem perpetuò iniungendam,

M m m 3 dam,

1546. dam, cui tam assidue tamque fructuose nauarant operam veteres illi sanctissimi Monachi: testificari se, nullam Monachis impostam legem huic repugnare; videri tamen sibi hæc verba Decreto addenda, *Omissis Scholasticorum cauillationibus*; istorum siquidem prelectiones sæpè discordias parere, adeoque à Monasteriis longè amouendas. Fuit qui existimaret, falso argumento veram ab eo conuentionem confectam. Etenim considerabat, si Scholasticorum prelectio semen discordiarum foret, æquè pariter arcendam ab ædibus Cœnobarum, ac proinde à cœnobiis vniuersè depellendam, aduersus quàm per tot sæcula consuevit Ecclesia: aliunde igitur rationem petendam, cur Diuinæ Scripturæ studium magis, quàm Scholasticæ doctrinæ, Monachorum familias deceat, magisque inter eas floruerit: quia nimirum alterum meditationibus lectiõibusque solùm innitur, quibus maximè aptatur Monasteriorum solitudo, alterum haud gnauiter excolitur extra palæstras disputationum atque congressuum; adeoque nusquam numeris omnibus absolui potest intra solitudinem ac silentium.

Quemadmodum verò Abbas ille eruditione quàm scientiâ instructior suas merces euexerat, & alienas abiecerat; ita Dominicus Sotus, à sui Ordinis summo Præsidente delegatus, idque temporis in Scholasticis disciplinis nulli secundus, suæ facultatis excellentiam propugnauit: sed antea primo etiam Abbatis asserto sese opposuit, hortatusque est Patres, ne id oneris communiter Monachis imponerent, quippe qui diuturnis precibus meditationibusque obligati, vel nimium grauarentur, vel à veteri institutione abducerentur, vbi sacrarum Literarum studium eisdem iniunctum foret; quod Carthusianorum exemplo præcipuè confirmauit. Potius igitur labor huiusmodi Mendicantibus relinqueretur, quorum est & scholas & conciones habere. Postea acriter & copiosè perorauit, ne sacrarum Scripturarum exedris supremus locus destinaretur: Diuina Oracula non posse penitus sine acumine Scholastico penetrari: hoc appellari canillos aut ab eo qui ex ingenij hebetudine illud percipere non valeat, tenebrasque nominat eam lucem, à qua sententiæ oculorum imbecillitatem sibi perstringi; aut ab eo qui sinceram adulterina Scholastica non secernit, adeoque disciplinam vniuersam dehonestat nomine partis minùs quidem propriæ, sed copiosioris, magisque sibi experimento compertæ: rem quò pretiosior, eò frequentius adulterari. Eadem ratione posse pariter postulari inter externas diuitias adamantem sapphiro, & aurum, quòd ea sapius simulentur; atque inter animi opes, despiciendas

vniversim sapientiam ac sanctimoniam, quod sæpè earum specie fastus & hypocrisis lateant. Quid tandem esse Scholasticam, nisi eam disciplinam, quæ simul coniungit duo lumina homini à Deo indita, Naturæ videlicet ac Fidei, quorum alterum sæpè cum altero foederatum, numquam certè illi aduersum se habet, & utroque sibi affulgente, quàm altissimè potest subit Diuina mysteria, & praua Diuini verbi interpretamenta dispellit: Hæreticos in Scholasticam odium capitale profiteri; ea quippe Sol quidam est, qui eorum spectra dissoluit: illi obrectare, perinde esse, ac fœdus cum Protestantibus inire, & Ecclesiam validissimo armamentario spoliare. Ad hæc monuit, honore ceu lacte cunctas artes ali; & vbi à Theologis intelligeretur, prima decora tribui studio leuiori meditando suauiter sacras Literas, legendique eius interpretes, adeoque pascendi potiùs ingenij, quam emungendi, eos libenter deserturos fuisse laboriosissimas intentissimasq; Scholasticæ contemplationes. Primaria in militia honestamenta, incitamenta pariter esse debere, adeoque summorum summeque conducibilium laborum præmia.

4 Soti dissertatio communem consensum obtinuit, quod ad emolumenta Scholasticæ pertinebat: at in reliquo alij alia opinati, cum plerisque videretur, Monachorum vita, temporis etiam opportunitatem concedere sacra Scripturæ studio, quod precatum non erat impedimento, sed alimento. Cumque alij haud minùs censerent, Diuinarum Literarum exedræ præcipuum locum ex argumenti dignitate tribuendum; arbitrabantur nihilominus, stimulos minime defuturos, quàm maioris gloriæ ex ingenij præstantia, quàm ob præmia solidiora atque optabiliora, quàm sit tenuis sterilisque loci prærogatiua, conatusque ad Scholasticam incitatuos. At Montanus controuersia finem dedit, monens, indecorum esse tam augusto consessui, in res adedò exiguas tempus infumere: quid Germaniam dicturam, vbi cognosceret, Oecumenicum Concilium, ad hæresis euersionem, & Christiani generis sanctitatem coactum, post longas disceptationes conclusisse, an in Monachorum ædibus esset sanctæ Scripturæ cathedra statuenda, eaque ceteris anteferenda. In existimatione famæ, post magnos apparatus, minus esse exilia opera quàm nulla.

5 In Conuentu itaque diei 21. ad alia Decreta progressi, ac præsertim ad illud, quo Episcopi obstringebantur, vt per seipsos conuersiones haberent. Vbi admonuit Pacecus, Archiepiscopos pariter ac Primates esse nominandos, ne ipsi causarentur postea, se in odiosis legibus communi Episcoporum nomine haud comprehendendi: præterea

1546. terea appositam ibi particulam eradendam, quæ declarabatur, licet Episcopis etiam ex scripto id agere; tam enim disertam cõcessionem, nimis tenuem præ se ferre opinionem de ipsorum peritiam. Vtrumque placuit: sed non æquè id quod idem adiecit, de pena in eo Decreto delenda, quæ irrogabatur Episcopis illi haud obtemperantibus, sed Deo vindici permittenda: etenim plerique voluerunt, vt ea retinerentur verba, quæ nunc extant: *Si quis autem hoc adimplere contempserit, districtæ subiaceat ultioni.* Quod, affirmavit Bertanus, vsque ad abrogationem Sedis in contemptores extendi posse.

Censebat idem Paceus, Curionibus in Paræcia degentibus concedendum, vt Regularibus concionandi facultatem suis in templis traderent. Cui ardentè obstitit Antistes quidam, de quo Massarelli Acta tam ambigüe loquuntur, vt affirmare non amsim, fueritne Dionysius Zannettinus Chironensis Episcopus, Franciscanus, an Benedictus de Nobilibus Aiacensis Episcopus, Dominicanus. Quicumque istandem fuerit, affirmavit Massarellus, oppositam sententiam fuisse penè cunctis probatam in Cœtu priuato coram Polio, hoc est, instaurandam Adriani Sexti Constitutionem, quæ omnes iniussu Ordinarij concionari vetabantur. Hic verò vehementer incaluit in audaciam Regularium: siquidem vsu venit, acerbissimos aduersarios certæ alicuius communitatis eos interdum esse, qui eisdem olim membra extitere; cum æquè valeat vitæ coniunctio ad ingenerandam seu contrariam seu propitiam animi affectionem. Pauci ex Patribus illi, plures Paceo assensere: Britinoriensis verò non minori vehementiâ reiecit rationes obiectas Regularium præuilegijs: Reuoluerent animo, quot Episcopi, & quot Parochi idonei ac propensi forent sanctissimo concionandi muneri: antea quidem facultatem ad id sibi compararent, & postea in deliberationem deferrent, an Regularibus abroganda priuilegia: esse certè parua decora Episcopis restituenda; sed pristina ac vera ipsorum decora fuisse, vt cum sacco pro indumento, & cum baculo lecticæ loco incederent ad Euangelium prædicandum; non vt vestium pompam per opulentiam ostentarent, neque vt pinguescerent, seu potius per otij vecordiam intumescerent. Vt cumque se res haberet, Concilij non esse Priuilegia Romanorum Pontificum abrogare.

Hæc sanè responsi ratio, quæ ultioni exaggeratè propior quam defensionis opportuna videbatur, aduersarium ad nihilò temperatius repugnandum incendit. Vnde paulatim altercationis ætus ad eò efferbuit, vt Caselius hæreticæ assertionis notam in alterum iniecerit. Et quamquam id fundamento careret, tamen Caselij opinionem

nionem in præcipua quæstione complures amplexati sunt. Et Fabius Mignanellus, Lucerensis Antistes, prius in Germania Nuntius, à nobis læpius laudatus, ac postea Cardinalis, obseruauit, Adriani Constitutionem vniuersè non loqui, sed ad solam Germaniam coarctari, & ne ibi quidem vsu probatam. Atque vt hoc argumentum prosequamur, de integro eam protulit Zannettinus seu Nobilius, in congressu habito die 10. Iunij, monuitque Patres, magnæ esse dementiae, in suam rem potestate non uti, cum ea iam obtinetur, & aliàs speranda non est: haud semper coactam Oecumenicam Synodum extare, vix singulas singulis sæculis celebrari. Repeterent itaque Episcopi antiqua sua iura dum possent, & dum inerat Pontifici ea reddendi voluntas.

8 Huiusmodi declamationes plurimos trahebant eo validissimo illicio, quod præ se ferunt consilia ad communem vtilitatem adducta, vbi illius per se singuli participes fiunt: tunc enim vtilitatis ratio cum honestate coalescit. Ad eò vt qui Decretum in priuatis cœtibus digesserant, commoti, vt fieri solet, desiderio vehementius vociferantes sedandi, Decretum reformauerint, demptâ quæ ibi Curionibus concedebatur potestate accersendi Regulares, ad conciones in suis Ecclesiis habendas citra Episcopi veniam, sine qua ne in ipsis quidem sui Ordinis templis liceret Regularibus concionari. Sed eam partem Decreti in cœtu 15. Iunij propositi grauius improbauit Paceus; Absurdum sibi videri, cum potissimè Regularium operâ vti necessarium foret, tunc eos possessione priuilegiorum, & antiquis iuribus spoliari: vereri se, ne per ea, dum Ecclesiam adiuuandam curarent, eandem grauius læderent, præpeditâ obliquè Diuini Verbi prædicatione, hoc est instrumento ad Religionem seruandam pernecessario: proinde suam esse sententiam, Viennensis Concilij Constitutionem omnino retinendam in Clementina quæ incipit, *Dudum*, titulo *de Sepulturis*: nec sibi placere, vt Parochis iuris possessio innixa Canonibus adimeretur.

9 Hæc dissertatio quatuordecim solum permouit ex quinquaginta, partim Episcopis, partim Archiepiscopis. Reliqui digestum Decretum tamquam optimum euehebant. Et planè postremâ iam comprobatione firmabatur, cum Seripandus, Augustiniani Ordinis summus Præses, Regularium causam egit efficaciore quàm Caselius ad persuadendum oratione, quia remissiore; ac per sedatum dicendi modum, quem minùs prudentes frigidum nuncupant, & tamen eo calore pollet, qui fit ad euincendas lites aptissimus, vbi aduersarius non solum est dignitate maior, sed potestate Iudex. Ac

Pars I.

N n n n

primò

1546.

primò quidem affirmavit, Se in ea causa quacumque animi affectio-
ne ita vacare, vt facile constare poterat eorum Patrum testimonio,
qui ad abusus colligendos fuerant destinati, in quorum cœtu ipse
omnium minimus adlectus. Etenim collegas vsque stimulauerat ad
coercendos seueris legibus perniciosos concionatores; & cum in-
telligeret, longè opportunius eos ab Episcopis, quàm à Religioso-
rum Præfectis puniri posse, semper auctor fuerat, eam virgam in
Episcoporum manibus reponendam, vbi & fortior & formidabi-
lior foret: non aded sibi in votis esse sui peculiaris Ordinis com-
moda, quin longè præoptaret vniuersalis Ecclesiæ emolumenta, cui
Religiosorum cuncti Ordines militant, & è cuius felicitate cuncti
Ordines Religiosi dependent. Sed huius vero studio se permoveri,
vt reuerenter Patribus infinuaret, agi in eo Decreto de statuenda re
multò maioris momenti quàm species præ se ferret. Consideran-
dum esse, concionandi munus trecentos iam annos à Regularibus
liberè exercitum: si mallent Episcopi hoc integrum onus in se reci-
pere, veteres Patres imitaturi, id profectò æquissimum fore: dum
enim concionatur Episcopus, ceterorum est non loqui, sed auscul-
tare, non docere, sed discere: perpenderent tamen, quantum oneris
hoc pacto subirent.

Non Episcoporum, vt iniquus aliquis censor opposuerat, sed
humanæ naturæ vitio tribuendum, si tanto muneri pares illis haud
inesse vires. Temporibus præteritis minorem extitisse fidelium
numerum, eosque rudiores, & quibus quæcumque sermonis me-
diocritas abundè fuisset: Ecclesiasticas functiones haud ita frequen-
tes: Episcopos minùs occupatos in Ecclesiasticorum cura, quorum
numerus in præsentia longè frequentior: vno verbo, aliam tunc fuisse
regiminis, aliam viuendi rationem; & tamen paucos etiam Epi-
scopos huic muneri satis fuisse: hos in hominum memoria viuere,
ineptorum multitudinem in obscura obliuione iacere. At in præ-
sentia opus esse in Episcopis scientiam Iuris Canonici, ad iudican-
dum, neque minus notitiæ rerum ciuiliū, ad pertractanda nego-
tia cum Principibus, cum Dynastis, cum subditis tam variaz condi-
tionis, eiusque sæculi, quod omni solertiâ excultum, delicatum, arti-
tisque plenum est: huiusmodi defectum dotium in Episcopo vel
nullo modo, vel multò difficilius, quàm ineptitudinem ad concio-
nandum, alterius operâ posse suppleri: & cum earum dotium
ornamentis agrè coniungi dicendi leporem, peritiam tucanque
intelligentiam diuinarum Literarum, sacræque doctrinæ, sine quibus
Euangelij prædicationem non incremento, sed detrimento Reli-
gionis

gioni futuram; cùm inde eò magis redderetur Præful obnoxius despiciatui, quàm priuatus Concionator, quò quisque ingenio prior est ad eum qui præstet contemnendum, & quò fortius idem compellitur, ad alienandam à se multorum beneuolentiam studio iustitiæ ac pietatis, at verò Religiosi Oratoris ineptiam seu imbecillitatem & minùs ab inuidia animaduerti, & minorem offensionem parere. Omnes Episcopos ad propositam ab Apostolo normam absolūtè perfectos piè quidem exoptari posse, sed non prudenter sperari: pauculos singulis sæculis numerari; quin idèd numerari, quia pauculi.

11 Neque id electioni perperam habitæ imputandum. Si enim intento oculorum obtutu Orbis theatrum adspiceretur: si cum hominibus intima iniretur consuetudo, & citra latentem illam inuidiam, quæ nos vrget, vt eos Magistratu digniores existimemus, qui ipsum non consequuntur; profectò palàm fieret, quàm rari his omnibus ornamentis excellant: & tamen ex hominum, non ex Angelorum genere Episcopos seligendos. Sed fac singulos Episcopos singulos esse Chrysostomos in perorando; num auribus totius Dioceseos vnus vox hominis satis foret? Minimè verò. Eamdem porrò dicendi præstantiam in minoribus Parochis vniuersè præsumere, cuiam incidat in mentem? Leuis haud esse negotij, vitæ probitatem in illis, assiduitatem in Ecclesiasticis muneribus exercendis, & in animarum procuracione solertiam vnà connecti. Studia tum ad cognoscendas, tum ad explicandas res præsertim Diuinas, esse longè laboriosissima, nec facillè coniungi cum sollicitudine curandi patrimonia, familias, aliaque plurima, ad quæ humanæ vitæ status animum distrahit. Regulares, quippe liberos ab eorum cura quibus indiget vita, instructos domesticis præceptoribus, exercitationibusque assiduis, iter expeditum habere ad harum disciplinarum excellentiam consequendam: ac proinde tantò illas florentiores in Cœnobiorum quiete reperiri, quàm in externo vrbium suarum negotio, quantò amplius florerent legum doctrina ciuilibisque prudentia in arena publici confortij, quàm in vmbra Religionis.

12 Iam verò si ponatur, Ecclesiam in concionibus operâ Regularium vsuram, cuiusnam æquitatis esse consilium, vt onus oneri adiiceretur, & ne in propriis quidem ipsorum templis liceret illis verbum promere, nisi Episcoporum arbitratu? Vbi se ita coarctatos sentiant, suisque benefactis hæc demum rependi, congelaturum proferent, suisque omnem animi conatum ad studium ac laborem: nam profectò in ipsis omnem animi conatum ad studium ac laborem: nam Religiosos tandem homines esse, humanisque affectionibus obnoxios,

4546. xios, & in cœnobio, tamquam in palæstra virtutum, exercitatione perfici, non tamquam in Senatu hominum federe, qui numeris omnibus essent absoluti. Vbi Patres in eo decernendo peristerent, prestolarentur saltem ceteros Regularium Præsides, quorum multi ac præcipui aberant; cuiusmodi erat Prædicatorum supremus Moderator, qui nondum accesserat, & duo ex Minorum Ordine, qui ad generalia Familiæ comitia Tridento discesserant. Se iis inconsulis consentire non posse in causa communi: quod si assentiretur, neque vocem sibi suppetituram, quâ se purgaret, neque frontem, quâ interueniret proximis Familiæ suæ comitiis. Si ne gleba quidem peruato cuiquam adimitur ipso prius in causa non audito, multo magis sperandum, à Concilio antiquissimis priuilegiis vniuersos Regularium Ordines minimè spoliatum iri, nisi prius auditos accersitioque ad suam causam agendam.

Seripandi concio mirificè Patrum animos deliniuit, cui preces Andrea Audentis, Præsidi Carmelitarum Generalis, accessere. Contrà verò preces Augustini Bonucci, Generalis Præsidis Seruorum B. Virginis, nouum illum dulcorem panè corruptè, cum is parum opportunè amarulenta quædam miscuisset: Haud se mirari, tam raros inueniri, qui priuilegia Religiosorum tuerentur, quando paulò antè, vbi de Episcoporum mansione apud suas Sedes actum erat (quod postea narrabimus, rerum feriem potius quam temporum prosequentes secuti) maiori patrocinantium penurâ res laborauerat. Quod irreuerenter dictum, grauem indignationem ac tumultum exciuit: sed ea perturbatio, Paceo & Oratoribus Cæsaribus adnitentibus, breuè resedit.

Adiecit tunc Montanus, tempestatem sibi minùs opportunam videri, ad priuilegia Concionatoribus Religiosis adimenda; dum Episcopi Concilio detenti, minùs quàm vniquam per seiplos possent munus illud explere. Vnde Aloysius Lippomanus, Episcopi Veronensis adiutor (qui postea in eadem consistens, non Purpurati Præsulis conditione, inter Concilij Præsides à subsecuto Pontifice constitutus est) aliique Episcopi institere, vt Decretum leniretur. Sed exacta iam dies rem in proximum conuentum protraxit. Habitus hic est * pridie quàm Sessio celebraretur, ac primò quidem multi ex Theologis Regularibus sic vti petierant, auditi. Omnium nomine Franciscus Pactius ex Ordine Minorum postulauit, ne quid de minuendis Religiosorum priuilegiis statueretur, antequam ipsorum Præsides auditi fuissent, qui tunc generalibus comitiis assistebant, ac breuè erant accessuri. Dimissis Theologis, Montanus len-

* 16. Iunij
1546.

tentias rogauit. Absurdum plerique censebant, eos Theologos, quorum sudoribus ac vigiliis Synodus aduersum hæresim tunc pugnat, se loco præmij spoliatos cernere priuilegiis, quibus per tot iam sæcula fruebantur. Verumtamen Patres in tres sententias partiti: Alij cum Paceco dilationem laudabant: multi existimabant, Decretum de Concionatoribus mutilum atque inutile futurum, nisi ea res sanciretur; sed assentiebant moderationi Regularibus fauenti: alij denique ad cælum vsque tollebant propositi Decreti formam; planeque admirabantur, esse aliquos qui tam benè contextum opus deformari vellent. Nulla ex tribus hisce classibus numerum obtinuit pro omnium suffragiorum medietate, adeoque stabiliendo Decreto necessarium. Legati in secundam sententiam propendebant, tum quòd & æquiozem alterâ, & alterâ neruosiorem putabant; tum quòd vnica videbatur ad eam componendam discordiam, citra vllum vel in præsentia vel in posterum perturbationis discrimen. Proposuit itaque Montanus quamdam reformati Decreti temperationem à se Collegisq; excogitatam, eamque in consensu recitari iussit.

15 Ea erat: Religiosis extra ipsorum templa minimè licere concionari absque Episcoporum facultate, quantumuis à Parocho ad id agendum in sua Ecclesia vocarentur: at verò propriis in templis opus ipsi non esse aliorum, quàm suorum Præsidum facultate; ita tamen, vt ea facultas ab Ordinario agnosceretur, à quo etiam benedictionem susciperent. Cùm pacta ad ineundam in litibus concordiam huiusmodi sunt, vt inde litigatorum alteri accedat plurimum, alteri minimum detrahatur, facilis est vtriusque consensio: atque ita planè tunc accidit. Etenim parum intererat Regularium, sibi haud licere absque Episcoporum facultate concionari in Parochorum Ecclesiis, quæ plerumque illustria theatra non sunt, nec vllam aliam ob rem optanda ab iis, qui sua intra Cœnobita in propriis templis, hominum frequentiam lociq; splendore longè nobilioribus, audirentur; adeoque intelligebant, se ab Episcopis inuitandos potius quàm arcendos, vt in Parochorum templis conciones haberent. Nec accipienda Præfulum benedictio, quòd proprios etiam suggestus infcenderent, ceu grauis ab illis haberi poterat, absq; notæ vanæ superbix, eorumdem instituto aduersantis. Ex altera parte plurimum illis conducebat, peculiarem libertatem domi suæ indēm nem feruare, nec vbiuis locorum facultatem verba faciendi sibi eripi. At quò minor erat Regularium iactura, eò plus auctoritatis Episcopis accedebat. Augebatur in ipsis potestas in cuncta Paræcia-

1346. rum templa, nouamque aliquam accessionem in ea assequerentur, quæ alioquin ab eorum iurisdictione fuerant immunia: quod adiectum auctoritati memoratæ interdicens ac puniendi, Episcoporum iura in ea re non mediocriter promouebat. Potior itaque pars temperamentum probauit, tamen aliqui; ac præ ceteris Fesulanus, angerentur ob reformatum Decretum; aliique è diuerso, inter quos Episcopi Aquinas & Calaritanus, verba magis fauentia Regularibus flagitent. Sed hac de re nouum postea Decretum constitutum Pio Quarto sedente, quod suo loco * narrabitur.

* Sess. 24.
cap. 4.

Hæc fuit illius disputationis textura, à me in Actis, Legatorumque literis inspecta, quamquam Suauis telam alteram, aranearum more, de suo contextat. Varia ille comminiscitur proposita, varia responsa super ea re inter Legatos ac Pontificem; politicas Aulæ Romæ animaduersiones, mandata de his Romæ ad Legatos missa, & multa quæ hi transegerint cum Italicis Episcopis Regularium gratiæ. Cuius contextæ telæ, in literis mutuis quæ Tridenti quæ Romæ scriptis ac rescriptis, atque in monumentis secretioribus minutioribusque, ne filum quidem: quin opposita textura deprehenditur. Etenim per diploma, quod à me proferretur, concessit Pontifex facultatem abrogandi priuilegia Regularium, pro Synodi arbitrarij Decretum verò secundum formam vel maximè illis incommodatam, ut ostendimus, à plerisque in generali confesso fuerat comprobatum, & postea iam pænè manus illi admouebatur; cum intercessit, non opera Legatorum, nec Præfulum Italicorum, Legatis gratificantium, sed auctoritas Giennensis, eiusque asseclarum, atque oratorum Seripandi; contra verò Martellus, aliique Italici Antistites acerbissime sunt aduersati.

Patefacit insuper Suauis, quasi obiectum arcanum, causam, cur in Aula Romana Regularibus patrocinaretur: nimirum quod illi ex multis antè sæculis per Cōgregationes, Cluniacensem ac Cisterciensem, & postmodum per Ordines Mendicantes, auctoritatem Pontificiam sustinuerant. Haud inficiat, multum inde promeruisse Regulares: & quemadmodum ipsi ea de re gloriantur, tamquam de opere incomparabilis utilitatis ad Religionem conseruandam; ita neque dissimulant Romani Pontifices, velle se hanc eorum operam inter ceteras largiter remunerari: quod liquet ex diserto tenore innumerabilium Diplomatum, quibus & Ordines integri priuilegijs exornati, & plurimi eorum peculiare alumni Superum cultu decorantur. Non tamen ea sola Religiosorum Ordinum merita, quibus Suauis adscribit, hæc ab Apostolica Sede beneficia obtinuerunt.

perinde quasi operis excellentiæ non debita, sed ob remunerantis commodum reddita. A quadringentis hucusque annis obseruetur, an Regulares, qui tandem, si conferuntur cum vniuersitate generis Christiani, vix modicam particulam conficiunt, decuplo numero supra reliquos ediderint Ecclesiæ & Theologos præstantiores, & viros sanctimoniâ illustriores. Superiora pariter sæcula repetantur, quinam disciplinas reuocarunt in lucem, Caroli Magni ætate barbarie prius conscriptas? Quorumnam calamis hæreses confutatae? quibus dominantes Arabum doctrinæ deiectæ, quæ Aristotelis armis, per ipsos in philosophiæ folio restitutis, in IESVM CHRISTVM ferocissimè debacchabantur? Regionem, vbi tyrannidem exercet impietas, perlustrentur, quinam ibi Fidem & disseminatit & aluit per sudorem ac sanguinem? Minus ieiunè Regulares laudasset Suauis, vbi ipsi collibuisse magistrum suum imitari, à quo in suis dissertationibus, politicæ calliditatis lac exhaustit, Nicolaum, inquam, Macchiauellum, qui facem Suauis præferre poterat, vt in Regularibus aliquid amplius agnosceret, quò de Fide Orthodoxa egregiè mererentur. Considerat ille, Cum opus sit cuiuscumque Reipublicæ seu Religioni ad sui conseruationem, vt identidem viros habeat, quibus ipsa ad pristinum statum reuocetur, hac ratione potestemis sæculis, nimis per licentiam deprauatis, suffultam fuisse Christianam Religionem nouarum familiarum SS. Dominici ac Francisci operâ saluari, qui & exercitatione virtutis, & IESV CHRISTI sedulâ imitatione Fidem in mortalium mentibus pænè extinctam mirificè suscitauerunt; eamque consecuti sunt famam cum in habendis concionibus, tum in confessionibus audiendis, vt eam sartamentam seruarint aduersus exempla perniciosissima, quæ per flagitiosa illa tempora vel in magnæ notæ Ecclesiasticis visibantur. Ad eò æquior est in Regulares profanus quidam magister impiæ Politicæ, quàm Sacerdos religiosæ disciplinæ professor. Sed hoc intererat, quòd alter effrons contemptor erat cuiusvis Religionis, alter præterea infensus hostis Catholicæ.

* Lib. 5. Dissert. in Librum cap. 1.

CAPVT